

Signaal – Symptoom – Stoornis Wat is er aan de hand?

Een proeve van synthese

Symposium Society of Psychosomatic Medicine 13.3.2015

Prof. dr. Dirk Vogelaers
Dienst algemene inwendige ziekten
Universitair Ziekenhuis Gent

Somatisch onvoldoende verklaarde lichamelijke klachten

- ➔ **Vage klachten maar voor wie?**
 - ➔ Vnl. voor artsen vermits klachten niet passen in gebruikte kader
 - ➔ Maar heel concreet zijn voor patiënt

- ➔ **Wel degelijk verklaarbaar vanuit biopsychosociale model als er hiervoor discretionaire ruimte geschapen wordt**
 - ➔ “als de mens niet kan spreken, dan spreekt het lichaam”
 - ➔ Casuïstiek reflecteert de nood aan holistische benadering

3 O's van stress

- ➔ **Interactie tussen omstandigheden, organisme en omgaan**

- ➔ **Valkuilen door enkelvoudige focus**
 - ➔ **Op organisme: veel misdiagnoses door nadruk op biologisch model (te simpele oorzaak → gevolg relaties) met druk naar benoeming (labeling) en verlegenheidsdiagnoses**

3 O's van stress: valkuilen

- ➔ **Enkelvoudige focus op organisme**
- ➔ **Enkelvoudige focus op omstandigheden**
 - ➔ Paternalistische benaderingen vanuit goede raad perspectief van welwillende deskundige
- ➔ **Enkelvoudige focus op omgaan**
 - ➔ “je zult er moeten mee leren leven” met karakter van niet behulpzame doodoeners

Positief omgaan met stress: optimaliseren van eigen vermogen: participatory medicine vanuit eigen wijsheid van patiënt

Biologisch substraat van symptoom als onderbouw voor body awareness benadering

- ➔ **Geleidelijke wetenschappelijke onderbouw voor lichamelijke symptomen**
- ➔ **Uitgewerkte voorbeeld van fibromyalgie, “muscle armoring”:** klinisch hypertone en drukgevoelige spieren (tender points), stugge regio’s, hoge weefselreactiviteit, sterke emotionele loading en verstoorde lichaamsbeleving
- ➔ **Tegen achtergrond van niet kunnen uiten van gevoelens (alexithymie) en externalisatie: patient heeft nooit leren verwoorden wat hij/zij ervaart waardoor enkel kan ondergaan, overspoeld worden**

BA: invalshoek van de lichamelijkheid: link van myofasciale weefsel tussen psyche en soma

- **Fasciaal weefsel genereert autonome spanning (fasciale stijfheid ↑ door fasciale adhesies op TGFβ1 ↑ tgv sympatische activatie, inflammatie)**
- **Fasciaal weefsel/ human textile C fibers geeft interoceptieve input, die rechtstreeks projecteren op de insulaire cortex in tegenstelling tot somatosensorische cortex bij extero- of proprioceptie (tastzin)**
- **Positieve effect van oxytocine, oa release bij interoceptieve zachte fasciale behandeling: oa ook invloeden op vertrouwen in anderen en afname in alexithymie**
- **Biologische inprentingspatronen**

Biologische inprentingspatronen

- **Spoort met het concept van systemische benadering, ontwikkeld door Stijn Vanheule in de sequentie van brein → BW → configuratie → symptomencomplex met feedbackloops**
- **Beïnvloedbaarheid door psychotherapie (o.a. veranderingen in neurotransmissie) maar idem door BA kinesitherapie**
- **Erkenning van een complex systeem**

Betrouwbaarheid en validiteit van DSM classificatiesystemen

- ➔ **Ontstellend zwakke methodologie en evaluatiecriteria (kappastatistiek met zelf ontworpen niet gevalideerde drempelwaarden)**
- ➔ **Gebaseerd op (nog) niet ingevulde verwachting dat ziekte-entiteiten een biologische verklaringsbasis zouden vinden, psychiatrie in kameleon-mimicry van andere subspecialismen, opgebouwd in een louter biologisch model**

DSM classificatiesystemen

- ➔ **Reductionistisch naar criteria sets en ziekten in tegenstelling tot de prototypische beschrijvingen en de insteek van de zieke patiënt**
- ➔ **Wellicht een combinatie nodig van criteria als een tool (maar geen finale omschrijving van een diagnose op zich), met noodzaak tot diepgang en nuancering in elk uniek individu (spiegeling van het individuele verhaal aan de prototypische beschrijving en criteria met inbegrip van meetinstrumenten)**

Competenties bij de zorgverstrekker

- ➔ **Kenmerken van de beoefenaar met empathisch engagement (eigenheid van functioneren, cfr. inleiding Stijn Jannes + onderzoek Temerlin met nadruk op belang van notities met observaties eerder dan neergeschreven conclusies)**
- ➔ **Belang van geloof hechten aan de klachten en de lijdensdruk**
- ➔ **Multidisciplinaire of eerder inter- of transdisciplinaire benadering met overstijgen van de verschillende niveaus van controverses over SOLK en nadruk op recuperatie fysiologie (allostase model)**